

УДК 657.421.3:005.57

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-44>**Янковий О.Г.**доктор економічних наук, професор,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2413-855X>**Бабій О.М.**кандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5199-228X>**Царьов О.С.**аспірант,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1319-7680>**Yankovyi Olexandr, Babii Oleh, Tsarov Olexandr**
Odesa National Economic University

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ ЩОДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розкрито важливість інформаційних потоків у процесі оцінки вартості підприємства для прийняття оптимальних управлінських рішень. З'ясовано, що оцінка вартості підприємства є складним процесом, на який впливає множина факторів. Визначено деякі з основних випадків здійснення оцінки вартості бізнесу, що надало можливість авторам доповнити їх на свій розсуд. Доведено, що при оцінці вартості підприємства значну роль відіграють інформаційні потоки, управління якими забезпечує ефективність його функціонування. Визначено ключові відмінності документообігу від інформаційного потоку, які полягають у більш широкому понятті інформаційного потоку та його взаємозв'язку з зовнішнім середовищем. Запропоновано ретельніше обирати інформацію щодо оцінки вартості підприємства та здійснювати якісну її обробку для прийняття об'єктивних управлінських рішень.

Ключові слова: вартість, оцінка, підприємство, інформаційні потоки, інформація, управлінські рішення.

THE ROLE OF INFORMATION FLOWS REGARDING THE EVALUATION OF THE VALUE OF THE ENTERPRISE

Estimates of the value of the enterprise in modern conditions are a relevant issue when selling the enterprise, during its merger and deepening, when determining the stock price for investors, when distributing the inheritance or when solving other issues. For any enterprise, it is important to assess the value of the enterprise in order to ensure its further effective functioning. The purpose of the article is to determine the role of information flows in assessing the value of the enterprise in conditions of uncertainty and making the right management decisions. The object of research of this work is the process of forming information flows regarding enterprise value estimation, the subject is theoretical aspects of enterprise value estimation. Methods of research are methods of cognition, synthesis, generalization, systematization. The article reveals the importance of the role of information flows in assessing the value of the enterprise for making management decisions. It has been found that estimating the value of an enterprise is a complex process, and it is influenced by many factors. Some of the main cases where the business value can be assessed have been identified, which has given the authors the opportunity to supplement them at their discretion. It has been proven that information flows, which consist of certain information, play a significant role in estimating the value of an enterprise. The key differences between document flow and information flow are proven, which consist in a broader concept of information flow and its relationship with the external environment. It is proposed to more carefully select information regarding the assessment of the value of the enterprise and carry out its qualitative processing for making objective management decisions. Thus, the assessment of the value of the enterprise is an orderly, purposeful process of determining the economic value of the business in monetary terms in the conditions of a specific market and in real time. This process can be important when selling a business, in mergers and acquisitions, when determining the share price for investors, when distributing an inheritance, or when solving other issues related to the ownership of the business. Prospects for further research related to this problem will be directed to the study of modern approaches to estimating the value of an enterprise based on information flows, which is considered in this article. The practical value of the conducted research lies in its subsequent use to estimate the value of the enterprise.

Keywords: cost, assessment, enterprise, information flows, information, management decisions.

JEL classification: O310, L810, L850

Постановка проблеми. У сучасному бізнес-світі інформація відіграє ключову роль у прийнятті стратегічних рішень, у тому числі і в оцінці вартості підприємства. Інформаційні потоки є основний ресурс для аналізу, прогнозування та розуміння поточного стану та перспектив підприємства. Роль цих потоків в оцінці вартості підприємства величезна та багатоаспектна.

Оцінка вартості підприємства – це процес визначення економічної цінності бізнесу. Цей процес може бути важливим при продажу підприємства, при злитті та поглибленні, при визначенні акційної ціни для інвесторів, при розподілі спадщини або при вирішенні інших питань, пов'язаних із власністю підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка вартості підприємства є складним процесом й на неї впливають різноманітні фактори. Вчені та експерти з різних галузей вивчають цей процес, розробляють методи і моделі для більш точних та об'єктивних оцінок, визначають інформаційне забезпечення оцінки вартості підприємства, зокрема, варто виділити праці А.Л. Головача [1], О.Г. Додонова, Д.В. Ланде, В.Г. Пуятіна [2], О.М. Іванової [3], К.Б. Козака, В.Ю. Осипчука [4], В.І. Куцика, І.В. Петрова [5], Л.А. Птіциної [6], Г.Р. Руденко [7], М.І. Цюцюра [8], І.М. Якубенко [9] та ін. Незважаючи на велику кількість праць вчених з питань інформаційного забезпечення оцінки вартості підприємства, досить невіршеними залишаються питання систематизації інформації, її якості, що надають інформаційні потоки для оцінки вартості підприємства в різних випадках і для різноманітних цілей.

Мета статті полягає в визначенні ролі інформаційних потоків щодо оцінки вартості підприємства в умовах невизначеності та прийняття оптимальних управлінських рішень.

Вклад основних результатів дослідження. Оцінка вартості бізнесу є важливим процесом і здійснюється в різних ситуаціях і для різних цілей. Можна визначити деякі з основних випадків, коли може здійснюватися оцінка вартості бізнесу:

- купівля бізнесу (незалежна та об'єктивна оцінка вартості бізнесу дає змогу реально оцінити, скільки коштує бізнес, для того аби особа, яка має за мету його придбати, вигідно вкладала в нього свої кошти);

- продаж бізнесу (досить часто при продажі бізнесу залучають спеціально обізнані компанії, щоб правильно, а головне – об'єктивно оцінити реальну вартість бізнесу);

- оцінка бізнесу за злиття компанії чи виходу одного з акціонерів (оцінка бізнесу в такому випадку необхідна для отримання необхідної аргументованої інформації, яка б дала змогу зацікавленим сторонам дійти до спільного висновку);

- оцінка бізнесу для кредитування (у такому випадку оцінка вартості бізнесу є основою для прийняття рішення кредитними установами щодо надання компанії кредиту);

- оцінка бізнесу для зовнішніх інвесторів (у таких випадках завданням оцінки бізнесу є зацікавлення та залучення сторонніх інвесторів. Саме від того, наскільки правильно буде оцінений бізнес, буде залежати кінцевий результат) [5, с. 73].

Ми погоджуємося з думкою авторів, але підприємства в процесі своєї діяльності можуть мати інші випадки, такими можуть бути:

- фінансове планування – підприємства можуть проводити оцінку вартості бізнесу для фінансового планування, визначення стратегій зростання, а також для привертання інвесторів чи кредиторів;

- поділ майна – у випадку розділу активів або бізнесу між партнерами, спадкоємцями або розлученням може бути важливим визначити справедливую вартість активів;

- визначення страхової суми – власники бізнесу можуть вимагати оцінки вартості для визначення страхової суми для свого бізнесу;

- банківські операції – банки можуть домагатися оцінки вартості бізнесу як частини процесу при видачі кредиту чи укладення фінансової угоди;

- оцінка вартості акцій – для інвесторів та аналітиків ринку оцінка вартості акцій може бути важливою, якщо компанія є публічною;

- судові справи – оцінка вартості бізнесу може використовуватися в судових процесах, наприклад, при вирішенні спорів, розлученні або вирішенні питань спадщини;

- оцінка інтелектуальної власності – якщо бізнес володіє інтелектуальною власністю, такою як патенти, торгові марки або авторські права, оцінка може бути важливою для визначення їхньої вартості.

Інформація є однією з найважливіших складових частин не лише діяльності, пов'язаної з оцінкою вартості підприємства, а й будь-якої іншої сфери діяльності [5, с. 72].

За різними оцінками фахівців, керівники-управлінці витрачають від 30 до 80–95% свого часу на роботу з інформацією, це є цілком закономірно, тому що наявність актуальної і достовірної інформації, її своєчасне поширення вважається чи не найважливішими передумовами забезпечення ефективного управління [6, с. 121–122].

Варто зазначити, що з інформацією тісно пов'язані інформаційні потоки. В Україні на державному рівні існує нормативна база, а саме: Закон України «Про інформацію» і «Про електронні документи та електронний документообіг».

Інформаційні потоки – це впорядкована кількість інформаційних документів, що циркулюють в інформаційній системі [2, с. 24].

Відповідно до вищенаведеного поняття управління інформаційними потоками – це направлення впорядкованої кількості інформаційних документів в потрібному напрямку [6, с. 122].

Інформаційними потоками Ф.О. Кузін називає шляхи передачі інформації, що забезпечують існування підприємства, у межах якого вони рухаються, або процеси передачі інформації для забезпечення взаємозв'язку всіх ланок підприємства [10]. Це визначення характерне лише для документообігу й не враховує особливостей інформаційного потоку.

На думку Г. Руденко, інформаційні потоки підприємства – це фізичне переміщення інформації між співробітниками підприємства або між підрозділами враховуючи зв'язки із зовнішнім середовищем його діяльності (мікросередовище: постачальники, партнери-виробники, посередники-збутовники, транспортні організації, споживачі, конкуренти; макросередовище: політична ситуація, економічна ситуація, науково-технічний прогрес, демографічна ситуація, культура, екологічна ситуація, міжнародні події) [7, с. 107].

І. М. Якубенко зазначає, що інформаційний потік – це сукупність дієвих рухів інформації, яка циркулює в управлінській системі та яка необхідна для здійснення процесів управління на підприємстві [9, с. 91].

Автори роботи [8, с. 205] вказують, що ключовою відмінністю документообігу від інформаційного потоку є те, що він характеризує рух лише внутрішніх документованих відомостей про господарські процеси, а інформаційні потоки ж значно ширші за призначенням і забезпечують не лише циркуляцію впорядкованої внутрішньо-господарської документації в інформаційній системі підприємства. І можна додати, що забезпечують взаємозв'язок із зовнішнім середовищем.

Таким чином, можна зазначити, що інформаційний потік – це цілеспрямований рух інформації від однієї змінної до іншої в даному процесі, від джерела до споживача у певному процесі.

Інформаційні потоки включають певну інформацію, яка потрібна щодо оцінки вартості підприємства. Оцінка вартості підприємства є складним процесом, який включає аналіз різних аспектів бізнесу, фінансів, ринкового середовища та інших факторів. Інформаційні потоки надають дані, що необхідні для проведення цього аналізу. Розглянемо основні інформаційні потоки, що впливають на оцінку вартості підприємства, які умовно можна поділити на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх інформаційних потоків відносять:

1. Макроекономічна та геополітична інформація, що включає такі показники: рівень інфляції, темпи економічного зростання країни, зміна відсоткових ставок, коливання курсів валют, рівень політичної стабільності, стратегічні програми держави.

2. Інформація про ринок та конкуренцію. Аналіз ринку та порівняння з конкурентами надає можливість отримати дані про поточний стан ринку, частку ринку компанії, її конкурентну позицію та перспективи зростання, що дозволяє оцінити вартість бізнесу в контексті зовнішніх факторів.

3. Інформація про постачальників, включає такі аспекти як витрати, надійність, якість та час доставки.

4. Зовнішня фінансова інформація з питань динаміки курсів акцій, руху на ринку капіталів є важливою для інвесторів, фінансових аналітиків та компаній. Ця інформація дозволяє оцінити стан ринку, визначити тенденції та приймати стратегічні рішення.

5. Інформація про регулювання та оподаткування. Компаніям потрібна інформація про умови регулювання не тільки для дотримання правових норм, а й визначення необхідних витрат. Дана інформація необхідна підприємству для прийняття рішення про вихід на ринок, для дотримання правових норм ведення бізнесу.

Внутрішні інформаційні потоки надають уявлення про діяльність підприємства, а саме:

1. Ретроспективні дані про історію компанії та опис стратегії компанії: заснування компанії, її розвиток, успіх і проблеми, цілі та стратегія розвитку, ключові показники успіху (KPI).

2. Фінансова інформація. Вимоги до складання фінансової звітності містить НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Він поширюється як на звичайні підприємства, так і на суб'єктів малого підприємництва, що звітують за П(С)БО 25. У зв'язку з широким запровадженням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій зросли вимоги до однакового тлумачення фінансової звітності підприємств. На сучасному етапі господарські операції все частіше здійснюються в реальному часі через всесвітню електронну мережу, а це серйозний аргумент на користь уніфікації облікових стандартів. Ведення бізнесу на міжнародному рівні буде неможливе без використання єдиних облікових нормативів, що застосовуються незалежно від країни. Перехід на міжнародну практику обліку також істотно уніфікує взаємини з іноземними інвесторами, які в цілому можуть сприяти збільшенню кількості спільних

проектів. Процес стандартизації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності носить глобальний характер і стосується всіх країн.

3. Нефінансова звітність перебуває у сфері інтересів аудиторів, інвесторів, кредиторів, регуляторів та менеджерів. Підприємство має взаємодіяти із зацікавленими сторонами щодо розробки стратегії розвитку та управління своєю діяльністю. Успішна участь залежить насамперед від розуміння того, хто має бути і є зацікавленою стороною, і яка його роль у діяльності підприємства [11]. Починаючи з 2018 р. великі та середні підприємства України повинні надавати «Звіт з управління», що є особливо важливим для розвитку нефінансового звітування в Україні згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність».

4. Операційна інформація. До неї відносять дані про виробничу діяльність і бізнес-процеси. Оцінювачі можуть вивчати операційні процеси підприємства щодо визначення ефективності та конкурентоспроможності, що у своє чергу впливає його вартість.

5. Інтелектуальна власність та інновації включають патенти, технології, бренди. Інформація про інтелектуальну власність може вплинути на вартість підприємства. Наприклад, наявність унікальних технологій чи сильного бренду може підвищити вартість.

6. Кадри та людський капітал. Особливу увагу варто приділяти кваліфікації співробітників та системі управління персоналом. Ці дані можуть бути важливими при оцінці ролі людського капіталу в успіху підприємства.

Загальна мета полягає в тому, щоб зібрати, проаналізувати та інтерпретувати ці інформаційні потоки для досягнення більш точної та об'єктивної оцінки вартості підприємства. Оцінка вартості, що заснована на якісних та кількісних даних, забезпечує більш надійне розуміння фінансового стану та потенціалу підприємства.

Якість інформації є визначальним фактором обґрунтованого прийнятого управлінського рішення та оцінювання вартості підприємства. Вона повинно відповідати певним вимогам. Так основоположні припущення та якісні характеристики фінансової звітності (Framework for the preparation of financial statements). Це самостійний документ, він не входить до складу МСФЗ (МСБО). У ньому перераховані й прокоментовані якісні характеристики звітності: зрозумілість, доречність, істотність, достовірність, правдива подача, превалювання суті над формою, нейтральність, обачність, повнота, порівнянність [12, с. 238].

Висновки. Таким чином, оцінка вартості підприємства – це упорядкований цілеспрямований процес визначення економічної цінності бізнесу в грошовому виразі в умовах конкретного ринку та реального часу. Цей процес може бути важливим при продажу підприємства, при злитті та поглибленні, при визначенні акційної ціни для інвесторів, при розподілі спадщини або при вирішенні інших питань, пов'язаних із власністю підприємства. Інформація, що використовується для формування інформаційних потоків повинна бути достовірною та об'єктивно відображати діяльність підприємства. Перспективи подальших досліджень, що пов'язані з даною проблемою, будуть направлені на вивчення сучасних підходів щодо оцінки вартості підприємства на основі інформаційних потоків.

Список використаних джерел:

1. Головач А.Л. Методичні засади оцінки вартості бізнесу. *Вісник Житомирського інженерно-технічного інституту. Серія «Економічні науки»*. 2011. № 17. С. 22–27.
2. Додонов О.Г., Ланде Д.В., Пуятін В.Г. Інформаційні потоки в глобальних комп'ютерних мережах: монографія. Київ : Наукова думка, 2009. 295 с.
3. Іванова О.М. Суть та змістовність інформаційних потоків туристичних підприємств. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2016. № 3 (75). С. 188–193.
4. Козак К.Б., Осипчук В.Ю. Роль оптимізації інформаційних потоків на підприємстві. *Економіка харчової промисловості*. 2013. № 4 (20). С. 17–23.
5. Куцик В.І., Петрів І.В. Інформаційне забезпечення оцінки вартості підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 17. Част. 3. С. 72–74.
6. Птіцина Л.А. Основні підходи до управління інформаційними потоками бізнес діяльності промислових підприємств України. *Вісник економічної науки України*. 2010. № 2. С. 121–124.
7. Руденко Г.Р. Формування інформаційних потоків щодо визначення ефективності логістичної діяльності на машинобудівному підприємстві. *Економіка розвитку*. 2009. № 1. С. 106–108.
8. Цюцюра М.І., Криворучко О.В., Мединська Т.М. Структура інформаційних потоків в інформаційній системі виробничого підприємства. *Управління розвитком складних систем*. 2019. № 37. С. 205–209.
9. Якубенко І.М. Інформаційно-комунікаційні потоки в управлінні підприємством. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 1 (23). С. 90–95.
10. Кузін Ф.А. Як не потонути в інформаційних потоках. URL: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q> (дата звернення: 15.12.2023).
11. Сергієнко-Бердюкова Л.В., Баришнікова О.М. Формування звітності сталого розвитку: міжнародні системи регулювання. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу*. 2015. № 2 (32). URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjnq4_19PuDAxXohP0HHf (дата звернення: 15.12.2023).
12. Кошельок Г.В. Інформаційне забезпечення аналізу грошових потоків підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. № 3 (54). С. 232–239.

References:

1. Golovach A. L. (2011) *Methodychni zasady otsinky vartosti biznesu* [Methodological principles of business value estimation]. *Bulletin of the Zhytomyr Engineering and Technical Institute. Series "Economic Sciences"*, no.17, pp. 22–27.
2. Dodonov O. G., Lande D. V., Putyatin V. G. (2009) *Informacijni potoky` v global`ny`x komp`yuterny`x merezhax* [Information flows in global computer networks]: monografiya. Kyiv : Naukova dumka. (in Ukrainian)
3. Ivanova O. M. (2016) *Sut ta zmistovnist informatsiinykh potokiv turystychnykh pidpriemstv* [The essence and content of information flows of tourist enterprises]. *Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade*, no. no. 3 (75), pp. 188–193.
4. Kozak K. B., Osypchuk V. Yu. (2013) *Rol optymizatsii informatsiinykh potokiv na pidpriemstvi* [The role of optimization of information flows in the enterprise]. *Economics of the food industry*, no. 4 (20), pp. 17–23.
5. Kucyk V. I., Petriv I. V. (2016) *Informatsiine zabezpechennia otsinky vartosti pidpriemstva* [Information provision of enterprise cost estimation]. *Scientific Bulletin of Kherson State University*, vol. 17, part 3, pp. 72–74.
6. Pticyna L. A. (2010) *Osnovni pidkhody do upravlinnia informatsiinykh potokamy biznes diialnosti promyslovykh pidpriemstv Ukrainy* [Basic approaches to management of information flows of business activities of industrial enterprises of Ukraine] *Herald of economic science of Ukraine*, no. 2, pp. 121–124.
7. Rudenko G. R. (2009) *Formuvannia informatsiinykh potokiv shchodo vyznachennia efektyvnosti lohistychnoi diialnosti na mashynobudivnomu pidpriemstvi* [Formation of information flows regarding the determination of the efficiency of logistics activities at the machine-building enterprise]. *Development economics*, no. 1, pp. 106–108.
8. Syucyura M. I., Kryvoruchko O. V., Medynska T. M. (2019) *Struktura informatsiinykh potokiv v informatsiinii systemi vyrobnychoho pidpriemstva* [The structure of information flows in the information system of a manufacturing enterprise]. *Management of the development of complex systems*, no. 37, pp. 205–209.
9. Yakubenko I. M. (2018) *Informatsiino-komunikatsiini potoky v upravlinni pidpriemstvom* [Information and communication flows in enterprise management]. *Economy. Management. Business*, no. 1 (23), pp. 90–95.
10. Kuzin F. A. *Yak ne potonuty v informatsiinykh potokakh* [How not to drown in information flows]. URL: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q> (accessed December 15, 2023).
11. Sergiyenko-Berdyukova L. V., Baryshnikova O. M. (2015) *Formuvannia zvitnosti staloho rozvytku: mizhnarodni systemy rehuliuвання*. [Formation of sustainable development reporting: international regulatory systems] *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*, no. 2 (32), URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjnq4_19PuDAxXohP0HHf (accessed December 15, 2023).
12. Koshel'ok G. V. (2014) *Informatsiine zabezpechennia analizu hroshovykh potokiv pidpriemstva* [Information support for the analysis of the company's cash flows] *Bulletin of social and economic research*, no. 3 (54), pp. 232–239.